

Kaderbrief 2020

Hierbij bieden wij u de kaderbrief 2020 aan. In deze brief schetsen wij de ontwikkelingen die van invloed zijn op de begroting 2020. Wij gaan in op de verwachte inhoudelijke- en financiële ontwikkelingen en geven aan wanneer deze consequenties hebben voor de begroting 2020.

Wie wij zijn

GGD Drenthe is een professionele en eigentijdse uitvoeringsorganisatie van de Drentse gemeenten, die namens hen de taken op het gebied van publieke gezondheid uitvoert. Bij GGD Drenthe werken deskundige en betrokken medewerkers die met trots werken voor de publieke gezondheid.

Onder gezondheid verstaan wij het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Onze basistaken komen voort uit de Wet Publieke Gezondheid. Belangrijker is dat de legimitatie voor ons werk voortkomt uit onze missie en wij weten dat goede gezondheid een voorwaarde is om mee te doen! Daarom werken we aan het bereiken van gezondheidswinst, en zetten in op preventie en een gezonde en veilige omgeving voor iedereen, waarbij we speciale aandacht hebben voor kwetsbaren. Dit doen wij samen en in verbinding met gemeenten en natuurlijk ook met onze cliënten/klanten en onze maatschappelijke/zorg partners.

Onze opgave

De publieke gezondheidszorg is te karakteriseren als zorg die *collectief* door de overheid wordt georganiseerd; die *actief en deels ongevraagd* wordt aangeboden aan burgers; en die een sterk accent legt op *preventie* en tevens ook een *vangnet functie* heeft. Dit kenmerkt de maatschappelijke opdracht van de GGD.

Namens de gemeenten van Drenthe leveren wij een belangrijke bijdrage aan het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid, waarbij we streven naar zoveel mogelijk gezondheidswinst voor de Drentse inwoners. Ook in de huidige tijd zijn er nog risico's voor de volksgezondheid; denk aan de steeds grotere groep mensen met een ongezonde leefstijl. De laatste jaren is de maatschappelijke tendens dat er (weer) meer een rol gezien wordt door de overheid tot gezondheidsbescherming, waarbij de brede kijk op gezondheid met de intrede van het concept 'positieve gezondheid' nog volop actueel is.

Ontwikkelingen 2020

Inzet op preventie

Onze cijfers uit de periodieke onderzoeken laten o.a. zien dat in Drenthe, de thema's roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik in alle gemeenten aandacht vragen.

Het Rijk wil aan de hand van een Nationaal Preventieakkoord inzetten op deze thema's. Daarbij is vanuit de GGD-en nadrukkelijk aangegeven dat het, om resultaten te bereiken, ook nodig is om naar achterliggende problematiek te kijken zoals bijvoorbeeld armoede. Met het ondertekenen van het Nationaal Preventieakkoord (november 2018) committeren het Rijk, de gemeenten, patiëntenorganisaties, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, sportverenigingen, bedrijven en andere maatschappelijke organisaties zich aan de ambities van het akkoord. Om de doelstellingen ook lokaal en regionaal verder invulling te geven werken de Drentse gemeenten via het Drents Zorglandschap inmiddels aan de vorming van een gezamenlijk preventieaanpak. GGD Drenthe is hierin vanuit haar kennis en taak, een natuurlijke partner. De GGD levert een bijdrage en ondersteunt bij de vorming van lokale- en regionale doelstellingen en ambities. Draagt bij aan de realisatie van de doelen en om de communicatie over preventie te versterken. Daarnaast kan de GGD de effecten van de inzet voortkomende uit het akkoord, monitoren.

Ook wordt door de Drentse gemeenten ingezet op het project 'aan de slag met preventie'. Een andere recente ontwikkeling rondom preventie is het actieprogramma 'Kansrijke Start' waarbij het gaat om ondersteuning van kwetsbare ouders tijdens en na de zwangerschap, meer inzet op psychische problemen en prestatiedruk (met name bij jongeren) en het ondersteunen van kinderen die opgroeien in armoede.

Dalende vaccinatiegraad

Vaccinaties zijn belangrijk voor een individu en ook voor de totale bevolking die namelijk beter beschermd is als zoveel mogelijk personen ingeënt zijn (groepsimmunitet). Een hoge vaccinatiegraad dient dus een collectief maatschappelijk belang. Echter steeds meer ouders kiezen ervoor om hun kinderen niet (meer) te laten vaccineren. Dit leidt tot een groter risico op uitbraak van ernstige infectieziekten. We doen er alles aan om de inwoners van Drenthe bewust te maken van het belang van vaccinatie.

Het Rijksvaccinatieprogramma wordt uitgebreid met nieuwe vaccinaties. De financiële consequenties worden door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in kaart gebracht en de verwachting is dat deze via het gemeentefonds aan de gemeenten worden gecompenseerd. Op het moment van uitbrengen van deze kaderbrief zijn de gevolgen voor 2020 echter nog niet duidelijk. We zullen dit, daar waar mogelijk, in de begroting 2020 uitwerken en in 2019 afspraken met gemeenten maken over de wijze waarop de uitvoering opgepakt wordt en hoe en welke middelen aan de GGD beschikbaar kunnen worden gesteld.

Gebruik maken van de leefomgeving

Met een slimme inrichting van de fysieke leefomgeving valt gezondheidswinst te behalen. Enerzijds kan de gezondheid van inwoners beschermd worden door de invloed van milieufactoren te beperken (denk aan luchtverontreiniging, geluid en geur). Concrete voorbeelden hiervan zijn het scheiden van woningen, scholen of kinderdagverblijven van drukke verkeerswegen en industriegebieden, of het

instellen van rookvrije omgevingen. Anderzijds biedt de leefomgeving kansen om gezond gedrag en 'meedoen' te stimuleren. Zo kunnen de aanleg van aantrekkelijke speeltuinen, goede fiets- en wandelpaden op 'dagelijkse routes' (naar werk, school en winkel) en voldoende sportvoorzieningen inwoners verleiden tot bewegen. Rondom scholen, sportterreinen en andere gemeentelijke voorzieningen kan ervoor gezorgd worden dat er een gezond voedselaanbod bestaat. De bouw van voldoende levensloopgeschikte woningen, de nabijheid van zorgvoorzieningen, maar ook de aanwezigheid van rollator-vriendelijke en goed-verlichte trottoirs met bankjes om uit te rusten kunnen bijdragen aan een betere zelfredzaamheid van oudere inwoners. Eenzaamheid kan bestreden worden door de beschikbaarheid van bijv. buurtcentra waar ouderen elkaar kunnen blijven ontmoeten.

Eén van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet, die per 2021 in werking treedt, is om een gezonde fysieke leefomgeving te bereiken en te houden. In de aanloop naar de wet ontwikkelen veel Drentse gemeenten hun lokale omgevingsvisie. De gemeenten hebben haar GGD om zich te laten adviseren over het inbedden van gezondheidsaspecten – zowel bescherming als bevordering- binnen de omgevingsvisies. Ook in de latere uitwerking, bijv. bij de ontwikkeling van omgevingsplannen, is de GGD graag bereid om te adviseren over de kansen die die leefomgeving biedt voor de gezondheid van de inwoners.

Sociaal veilig

Er is ook in Drenthe veel aandacht voor de maatschappelijke problematiek rondom personen met verward gedrag, vervuiling en eenzaamheid. Deze thema's raken sterk aan de publieke gezondheidszorg. De GGD heeft met uitvoering van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg tevens een vangnetfunctie. Het Rijk stimuleert dat gemeenten zorgdragen voor een meldpunt voor niet-acute zorg voor personen met verward gedrag, als onderdeel van de sluitende aanpak. Inmiddels heeft de GGD voor de gemeenten een verkenning gedaan naar de wijze waarop hier uitvoering aan gegeven zou kunnen worden. In 2019 zal door gemeenten in samenwerking met o.a. de GGD nader onderzocht worden op welke wijze dit meldpunt georganiseerd zou kunnen worden. Een koppeling aan het OGGZ-meldpunt lijkt op voorhand een effectieve mogelijkheid. Een ontwikkeling die parallel hieraan speelt is de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg, die per 2020 ingaat. Binnen deze wet moet iedereen die zich zorgen maakt over een medeburger dit kunnen melden.

Forensische geneeskunde

In opdracht van het Rijk is onderzoek gedaan naar de organisatie en kwaliteit van de forensische geneeskunde. Eén van de conclusies is dat het Forensisch Medisch Onderzoek (FMO), de lijkschouw en Forensisch Medische Expertise bij kindermishandeling (FMEK) overheidstaken zijn en belegd worden bij de GGD. Een ander conclusie is dat de medische arrestantenzorg moet worden

gecontracteerd door de Politie en gekoppeld wordt aan de politieregio's. Voor GGD Drenthe betekent dit dat in 2019 samen met GGD Fryslân en GGD Groningen ingezet wordt het meedoen aan de aanbesteding voor de medische arrestantenzorg. De (financiële) consequentie van het wel of niet gegund krijgen van deze aanbesteding worden in 2020 merkbaar.

Veilig Thuis

Veilig Thuis Drenthe staat voor het stoppen en voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling en het duurzaam borgen van veiligheid voor alle betrokkenen. De aanpak wordt de komende jaren verder versterkt, omdat er nog te vaak sprake is van recidive of intergenerationeel geweld. Het landelijke actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis' geeft gemeenten richting om ervoor te zorgen dat de veiligheidssituatie in de Drentse gezinnen beter in beeld komt. Dit leidt een intensievere inzet van Veilig Thuis bij de daadwerkelijke aanpak van acute en structurele onveiligheid. Ook zal Veilig Thuis langer monitoren op deze veiligheid. In Drenthe wordt de regiovisie door de gemeenten herijkt en deze zal tevens leidend zijn voor Veilig Thuis Drenthe.

Landelijk is voor het actieprogramma, via de decentralisatie uitkering Vrouwenopvang, 38,6 miljoen beschikbaar gesteld aan de gemeenten. Voor 2019 is een aanvraag ingediend bij de centrumgemeente voor aanvullend structureel budget van 474.000 euro voor de inrichting van de radar- en monitorfunctie en het triage instrument. Of dit voldoende zal zijn moet nog blijken, de effecten van de veranderingen worden landelijk nog uitgewerkt in het vernieuwde handelingsprotocol, waarvan de impact nog niet volledig duidelijk is.

Risico's daarbij zijn:

- De landelijke verwachting is dat de verscherpte meldcode, die professionals verplicht om in situaties overeenkomstig het afwegingskader, te melden bij Veilig Thuis ervoor zorgt dat er meer meldingen, adviezen en daardoor ook onderzoeken bij Veilig Thuis binnen gaan komen dan nu begroot. De verwachte stijging ten opzichte van 2018 ligt tussen de 5 en 25 procent.. Wij hebben deze verwachte toename nog niet opgenomen in de begroting en wachten de ontwikkeling hierop in 2019 af.
- De radar en monitorfunctie houdt in dat bij alle binnenkomende meldingen een check wordt uitgevoerd in het landelijk register Veilig Thuis om na te gaan of een gezin al eerder is gemeld. Daarnaast zal Veilig Thuis in die situaties waar veiligheid uitblijft, de gezinnen langer en intensiever blijven volgen (monitoren). Veilig Thuis gaat hiervoor met alle leden van het gezin en huishouden in gesprek over hun veiligheid. De check is niet meer alleen gericht of er hulp is maar juist of het structureel veilig is en blijft in het gezin. Deze radar- en uitgebreide monitorfunctie heeft een effect op de gevraagde inzet van Veilig Thuis. Hier is in de begroting, op basis van aannames, een verwachte toename aan capaciteit voor opgenomen.

- In het nieuwe handelingsprotocol is, naast de dienst “Onderzoek” een nieuwe dienst opgenomen, “Veiligheidsvoorwaarden & Vervolg”. Deze dienst houdt in dat Veilig Thuis in die situaties waarin onderzoek niet nodig is maar het wel (zeer)onveilig is, voorafgaand aan de overdracht naar het lokale (sociale of wijk) team eerst veiligheidsvoorwaarden en afspraken maakt met het gezinssysteem, deze afstemt met alle betrokkenen en volgt op naleving (monitoring), om ervoor te zorgen dat het direct veilig wordt. De verwachting is dat een significant toename van inzet gaat vergen. De effecten van deze nieuwe dienst op de inzet van Veilig Thuis is nog niet verwerkt in de begroting.
- Vanaf 2019 beoordelen alle Veilig Thuis organisaties de veiligheid bij alle binnenkomende meldingen op eenduidige wijze, aan de hand van een vernieuwd triage-instrument. Daarbij moet er nauwe afstemming zijn met alle betrokken partijen. Landelijk is vastgesteld dat het gebruik van dit instrument een groter tijdsbeslag neemt dan in de huidige werkwijze, dit is, op basis van aannames, opgenomen in de begroting.

In de begroting is een bedrag gereserveerd van € 289.000 voor de eerste opvang van nieuwe ontwikkelingen om waar zoals hierboven aangegeven nu nog onvoldoende ingeschat kan worden welke effecten een aantal nieuwe ontwikkelingen financieel hebben. Bij het opstellen van de begroting 2020 zal er meer zicht zijn en waar nodig zal dit vertaald worden in de begroting 2020.

Kinderopvang en de eisen voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

De kwaliteitseisen in het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie zijn per 1 juli 2018 aangescherpt om de (educatieve) kwaliteit te verhogen. Het gaat hierbij om de kwaliteitseisen voor voorschoolse educatie.

Voor het toezicht, dat door de GGD voor de gemeenten wordt uitgevoerd betekent dit dat het aantal normuren per locatie is verhoogd met 2,3 uren. Met gemeenten gaan we in binnenkort in gesprek over de consequenties die dit heeft voor de bekostiging.

Hoe wij dat doen

Maatschappelijke ontwikkelingen gaan snel, en technologische ontwikkelingen zullen impact blijven hebben op het maatschappelijke leven. Onze informatievoorziening neemt in hoeveelheid en complexiteit toe. Ook zetten wij in op het presenteren van meer cijfers op gemeenteniveau. De maatschappij vraagt om open datastructuren, op lokaal, regionaal en landelijk niveau, waarin de informatie van de overheid een belangrijke rol speelt. Maatschappelijke informatie wordt gecombineerd zodat gemeenten een steeds beter beeld kunnen vormen over de sociale status van hun gemeente.

Ook op individueel niveau is er bij de cliënten van de GGD steeds meer behoefte aan maatwerk in de dienstverlening. Bovendien zijn onze cliënten beter geïnformeerd, doordat veel informatie toegankelijk is via internet. We spelen hierop in door onze dienstverlening flexibeler te maken; cliënten van de jeugdgezondheidszorg kunnen bijvoorbeeld tegenwoordig hun eigen afspraak digitaal

inplannen. Maar lang niet iedereen is digitaal- c.q. taalvaardig, ook voor hen zullen wij moeite doen in onze dienstverlening. Ook komen wij tegemoet aan de behoefte aan juist meer persoonlijk contact en de behoefte aan een objectief oordeel van deskundigen.

De GGD wil een eigentijdse organisatie zijn, die ruimte geeft aan het vakmanschap van de professionals. Waarden en een goed moreel kompas zijn voor ons belangrijk. We leveren een veelheid aan producten en diensten, die onderling goed op elkaar afgestemd dienen te zijn.

De bedrijfsvoering draait bij ons om:

- Het behalen van resultaten die belangrijk zijn;
- Goed inregelen van onze processen tussen de teams en samenwerkingspartners (ketenprocessen);
- Transparant zijn over onze prestaties, in staat zijn te laten zien welke resultaten wij halen op zowel gemeentelijk, regionaal als landelijk niveau.

Echter, de praktijk kan complex zijn en stelt ons voor dilemma's. De invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) toont dit aan. Onze professionals moeten soms lastige afwegingen maken tussen de privacy rechten van een individu en het (medische) belang van het opbouwen van een goed en houdbaar dossier. De verschillende belangen kunnen ook vanuit juridisch oogpunt tegenstrijdig lijken en vereisen zorgvuldige afwegingen in de dagelijkse praktijk. De GGD zal vanuit de bedrijfsvoering haar juridische expertise versterken.

De spanning op de arbeidsmarkt stelt ons ook voor een opgave. We werken veelal met hoogopgeleide professionals in een regio die zich kenmerkt door een veranderende samenstelling van de bevolking, waarbij het aantal ouderen toeneemt en jongere professionals schaarser worden. Juist onder die omstandigheden is het belangrijk een aantrekkelijke werkgever te blijven voor jong en oud. GGD zet o.a. in op duurzame inzetbaarheid, gebaseerd op drie pijlers:

- Het vergroten van bewustwording van het belang van de eigen gezonde leefstijl;
- Het vergroten van de ruimte voor eigen inbreng en betrokkenheid bij het werk en het collectief;
- Het vergroten van de eigen mogelijkheden om zich te ontwikkelen en regie te voeren op de eigen loopbaan.

Ook zoeken we verbinding met de opleidingsinstituten om samen op te trekken ten aanzien van kennisontwikkeling.

Financiële effecten

In onderstaande tabel wordt het verloop van de gemeentelijke bijdragen weergegeven.

Wij hebben ons voor de reguliere loon- en prijsstijgingen gebaseerd op aannames die door het Centraal Planbureau (CPB) zijn gemaakt. De loon- en prijsstijgingen worden daarmee wel begroot echter alleen aan de gemeenten doorberekend voor zover ze zich daadwerkelijk voor doen.

Voor het Rijksvaccinatieprogramma hebben wij een p.m. raming opgenomen, omdat de gevolgen voor 2020 nog niet bekend zijn en wij verwachten dat gemeenten voor een veranderde of extra

vaccinatie-inzet via het gemeentefonds worden gecompenseerd. Zoals hiervoor al aangegeven zullen wij in 2019 met gemeenten afspraken maken over de wijze waarop deze middelen aan de GGD beschikbaar worden gesteld.

Voor VTD baseren we ons op de aanvraag die voor 2019 is ingediend bij de centrumgemeente. En zullen we de ontwikkelingen nauw volgen en bij het opstellen van de begroting 2020 u nader informeren.

Tabel 1 Verloop gemeentelijke bijdragen basistaken en Veilig Thuis Drenthe

Verloop gemeentelijke bijdragen basistaken GGD Drenthe	
Bijdrage 2019 voor de basistaken	€ 15,3 miljoen
Bijdrage Veilig thuis Drenthe (additioneel berekend)	€ 4,5 miljoen
Totale bijdrage exclusief afname additionele producten	€ 19,8 miljoen
Bij:	
loon- en prijscompensatie 2020 (3,0%)	€ 0,6 miljoen
aanpassingen in het rijksvaccinatieprogramma	p.m.
ontwikkelingen Veilig Thuis Drenthe, financiering via centrumgemeente	€ 0,5 miljoen
Bijdrage 2020	€ 20,9 miljoen
Bij: loon en prijscompensatie 2021 (2,6%)	€ 0,5 miljoen
Bijdrage 2021	€ 21,4 miljoen
Bij: loon- en prijscompensatie 2022 (3,1%)	€ 0,7 miljoen
Bijdrage 2022	€ 22,1 miljoen
Bij: loon- en prijscompensatie 2023 (3,1%)	€ 0,7 miljoen
Bijdrage 2023	€ 22,8 miljoen

Namens het bestuur van de GGD,

Harmke Vlieg, voorzitter

Karin Eeken, secretaris